

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
43

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-36-2

BRNO 2002

PRACE (okr. Brno-venkov)

„Pracký kopec“. Mladý paleolit – magdalénien (?). Sídliště. Povrchový sběr.

Lokalitu objevil počátkem 90. let 20. století M. Šimandl. Nálezy patinované štípané kamenné industrie byly rozptýleny na ploše přibližně 100x50 m. Centrum lokality, tj. místo, ze kterého pochází největší část nálezů, je možno lokalizovat na severní okraj plošiny Prackého kopce, do míst, odkud se do masivu kopce zařezává malé údolí orientované v ose jih – sever (obr. 13). Zmíněná centrální poloha je identifikována souřadnicí S-42: [3629.07, 5445.60].

Na čtyřech artefaktech je patrna krusta tvořená vysráženým uhličitánem vápenatým. Tato skutečnost by mohla indikovat přítomnost stratifikovatelných poloh v prostoru naleziště.

Mezi použitými surovinami (tab. 3) převažují křídové spongiové rohovce, často se zbytky valounového povrchu, což svědčí o jejich lokálním původu – ve štěrcích Svitavské terasy. Několika kusy je zastoupen rohovec typu Krumlovský les (se zbytky charakteristické kůry) a jedním kusem červený radiolarit. Skupina označená jako silicity typu pazourku představuje většinou silně patinované kvalitní silicity. U většiny z nich je možno uvažovat o importu z prostoru eratických sedimentů, nelze ovšem vyloučit, že se mezi nimi vyskytuje několik kvalitních moravských jurských rohovců. Do kategorie neurčeno byly zahrnuty silně patinované nekvalitní silicity (může se jednat i o křídové spongiové rohovce nebo rohovce typu KL) a dva přepálené artefakty.

V technologickém spektru (tab. 4) mírně převažují čepelky spolu se zlomky čepelí nad štěpy. Je nápadný vyšší počet jader a zlomků na úkor mikroodštěpků a mikrozlomků – tato skutečnost se dá ale vysvětlit povrchovým charakterem souboru (menší kusy snadno uniknou pozornosti, to se týká i absence mikročepelky s otupeným bokem). Jádra jsou až na jednu výjimku zastoupena jednodstavnými exempláři. Rozměrově jsou většinou drobná a těžena z úzké hrany. Jeden kus vyrobený ze silicity severské proveniencí je bipolární a připomíná klíčovitá jádra pro těžbu tlakem (obr. 14:13, srovnej Svoboda 1995). Masivní jádro z rohovce typu KL (obr. 14:16) nemusí příslušet magdalénieniu. Podobně jako v případě jader, i negativy na čepelích a nástrojích indikují převažující unipolární těžbu.

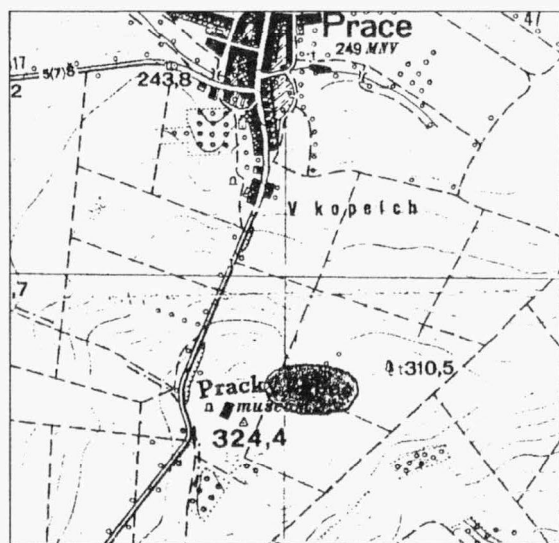
Typologickému spektru (tab. 5) dominují škrabadla. Dvěma kusy jsou zastoupeny pro magdalénien charakteristické krátké, ploché exempláře na distálních zlomcích čepelí (obr. 14:1,2). Další škrabadlo má retušovanou boční hranu a dlátkovitou upravu báze (obr. 14:4). Dvě škrabadla jsou poškozena ohněm – jedno vyrobené na krátkém úštěpu (obr. 14:3) a jeden vyčnělý exemplář, který

připomíná hrubý zobec (obr. 14:10). Rydla jsou vyrobena na retušované hraně (obr. 14:8,9) a jedno z nich je kanelované (obr. 14:9). Výčet typů uzavírá distální zlomek čepelky s otupeným bokem (obr. 14:5) a dva odštěpovače (obr. 14:11). Na dvou kusech je patrna místní retuš (obr. 14:6).

Na základě podobnosti surovinového spektra, shodného stupně patinace, podobné technologické struktury i s ohledem na typologii lze soubor srovnat s nálezy z magdalénské lokality Mokrá-lom V (včetně charakteristické přípravy patek, „en éperon“, srovnej Inizan et al. 1999). Větší část materiálu je proto možno klasifikovat jako magdalénien. Jedná se tak o naši nejnižší položenou lokalitu této kultury. Vzdálenost od Mokré-lom V je vzdušnou čarou 12 km. Pracký kopec představuje první výraznější návrší na jih od Moravského krasu.

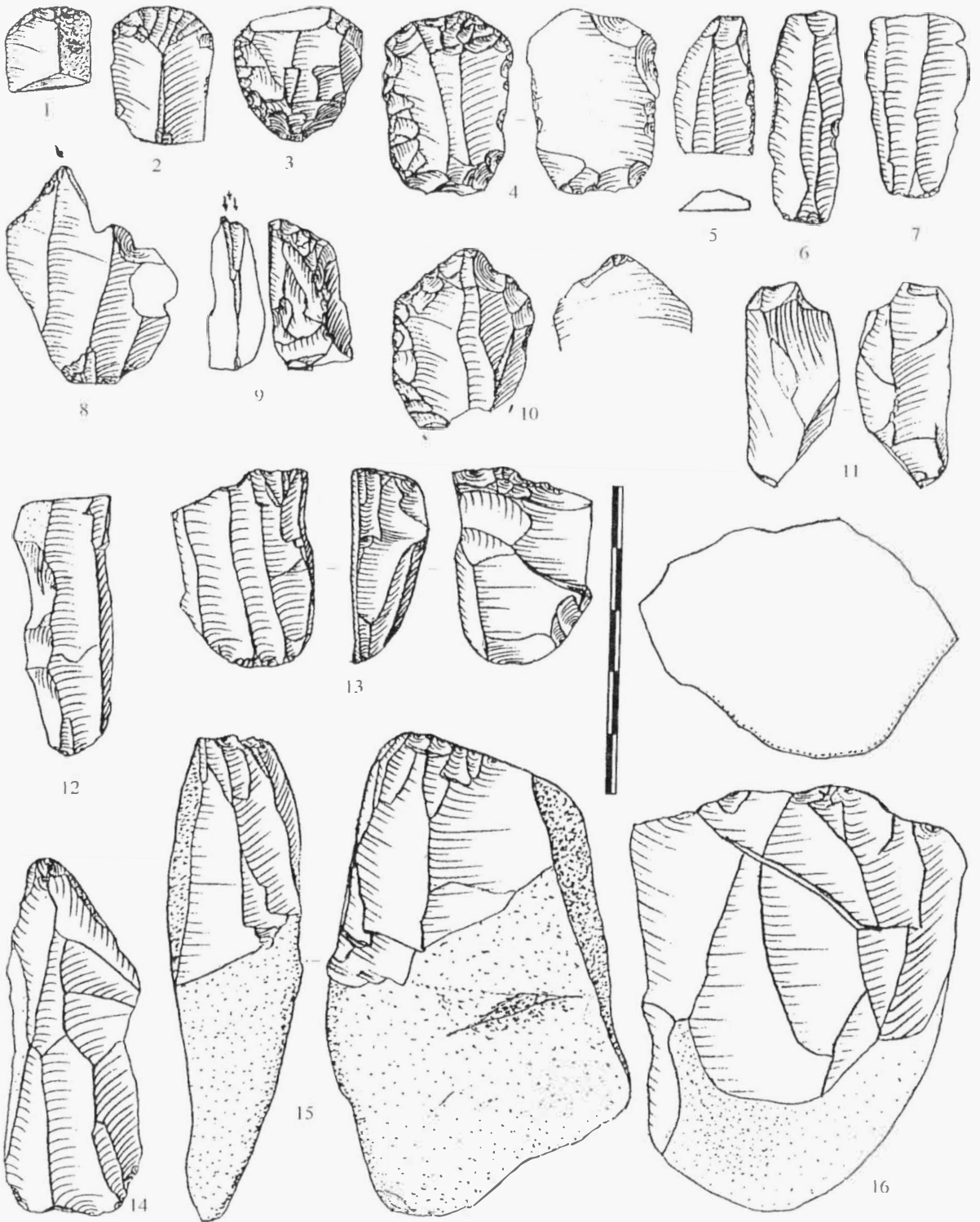
Vzhledem k povrchovému charakteru kolekce a ke značnému rozptylu, nemusí všechny artefakty nutně náležet magdalénieniu a je možno uvažovat i o příměsi materiálu z předchozích fází mladého paleolitu. Soubor taktéž velmi nápadně připomíná materiál z epigravetských lokalit Vyškovské brány (srovnej Svoboda 1994).

V širším okolí lokality uvádí další paleolitické nálezy M. Oliva (1987). Za pozornost stojí ojedinělá čepelka s otupeným bokem z polohy východně od návrší Santon (Valoch 1970; Oliva 1987). Podle zmíněného autora však žádné stopy magdalénské osídlení nalezeny nebyly (Oliva 1987, 18).

Obr. 13 Prace, „Pracký kopec“. Lokalizace naleziště.

Prace, „Pracký kopec“. A location of the site.

Obr. 14. Prace, „Pracký kopec“. Výběr materiálu.
Prace, „Pracký kopec“. A selected material.

**Tab. 3. Práce – „Pracký kopec“. Suroviny.
Práce – „Pracký kopec“. Raw materials.**

Suroviny – Raw materials	n	%
silicity typu pazourku – flint-like silices	19	26.0
křídový spongiový rohovec – Cretaceous spongolite chert	42	57.6
rohovec typu Krumlovský les – Krumlovský les-type chert	5	6.8
radiolarit – radiolarite	1	1.4
neurčeno – not identified	6	8.2
celkem – total	73	100.0

**Tab. 4. Práce – „Pracký kopec“. Technologie.
Práce – „Pracký kopec“. Technology**

Technologie – Technology	n	%
nástroj – tool	10	13.7
jádro – core	9	12.3
čepel – blade	11	15.1
zlomek čepele ($l < 2\delta$) – broken blade ($l < 2w$)	9	12.3
ústěp – flake	15	20.6
zlomek – fragment	7	9.6
místně retušovaný artefakt – partly retouched artifact	2	2.7
mikroodštěpky a mikrozlomky ($< 1.5\text{cm}$) – microchips and microfragments	10	13.7
celkem – total	73	100.0

**Tab. 5. Práce – „Pracký kopec“. Typologie.
Práce – „Pracký kopec“. Typology.**

Typologie – Typology	n	%
rydlo – burin	2	20.0
škrabadlo – endscraper	5	50.0
odštěpovač – splinter	2	20.0
čepel s otupeným bokem – backed blade	1	10.0

Na lokalitě byla zaznamenána i přítomnost nepatinované štípané kamenné industrie, která svědčí o pravěkém osídlení polohy. Posledně zmíněnému horizontu náleží i slabě patinovaná obou-

stranně plošně retušovaná šipka se symetrickými vruby v proximální části.

*Michal Šimandl, Brno
Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno*

Literatura:

- Inizan, M.-L., Reduron-Ballinger, M., Roche, H., Tixier, J. 1999: Technology and Terminology of Knapped Stone. *Préhistoire de la Pierre Taillée*. Tome 5. Nanterre. CRÉP.
- Oliva, M. 1987: Revize paleolitických lokalit z východního okolí Brna (okr. Brno-venkov, Vyškov). *PV* 1984, 14-18.
- Svoboda, J. 1994: The Upper Paleolithic Settlement of the Vyškov Gate: Regional Survey, 1988-1992. *Památky archeologické* 85, 18-34.
- Svoboda, J. 1995: Wedge-shaped microblade cores from Moravia and Silesia. *AR* 47, 651-656.
- Škrdla, P., Kos, P., Přichystal, A. 1999: Nová magdalénská stanice v jižní části Moravského krasu. *PV* 40, 51-63.
- Valoch, K. 1970: Paläolithische Funde von Jiřikovice bei Brno (Mähren). *Sborník J. Poulíkoví k šedesátinám*, 11-13. Brno AÚ ČSAV.

Summary

A surface site was discovered by M. Šimandl. The site yielded a collection of 73 artifacts. The cultural interpretation of this collection is not clear. The site is classified as Magdalenian on the basis of its similarity to the Mokrálom V site (raw material spectrum, typology and technology including „en éperon“ preparation), however a possible Epigravettian (similar to the sites in the Vyškov Gate area) classification has to be taken into consideration.

PROSENICE (okr. Přerov)

„Nadloučí“. Paleolit. Ojedinelé nálezy. Povrchový průzkum.

V letech 1998 – 2001 byl západně od obce Prosenice prováděn povrchový průzkum na známé polykulturní lokalitě v trati Nadloučí. Kromě početných nálezů štípané kamenné industrie z neolitického sídliště bylo nalezeno i menší množství patinovaných úštěpů. Lokalita se nachází SV od vodní nádrže Draždřít a severně od mlýnského náhonu Strhanec. Není ovšem jisté, zda se jedná skutečně o novou mladopaleolitickou lokalitu nebo jen o sekundární přemístění patinované štípané kamenné industrie z nepříliš vzdálené paleolitické

PŘEHLED VÝZKUMŮ 43 (2001)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: infor@iabrno.cz http://www.iabrno.cz
Odpovědný redaktor:	Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Bakázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, PhD., PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Alice Del Maschio, Miroslav Lukáš
Jazyková úprava:	PhDr. Jan Balhar, CSc.
Na titulním listě:	Plastika medvěda z Pavlova (kresba J. Svoboda); letecký snímek Mušova a Pálavy (foto O. Šedo)
Tisk:	BEKROS
Náklad:	350 ks

© 2002 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00